

Program

Palliativ medisin modul 3

Dato 31. august – 4. september 2026 | **Sted** Forskningsparken

Dag 1 – Mandag 31. august 2026 – Avansert smertebehandling I

Tidspunkt	Tema	Underviser
09.00-09.15	Åpning – velkomst og informasjon om modulen	-
09.15-10.00	Smertefysiologi og smerteklassifisering	Olav Fredheim, Avdelingsleder/overlege, Palliativ avdeling, Ahus og professor i palliativ medisin, UiO
10.00-10.30	Kartlegging og vurdering av smerte	Eva Gravdahl, Overlege, ph.d. og forsker, Palliativ avdeling, Ahus
10.30-10.45	Kaffepause	-
10.45-11.30	Gruppearbeid med kasuistikker	Eva Gravdahl
11.30-12.30	Opioider	Eva Gravdahl
12.30-13.15	Lunsj	-
13.15-13.45	Opioider – venner eller fiender	Olav Fredheim
13.45-14.15	Opioidrotasjon	Kristin Moksnes Husby, Avdelingsoverlege, ph.d., Palliativt team, Drammen sykehus
14.15-14.30	Kaffepause	-
14.30-15.15	Gabapentinoider, Ketamin, Tricykliske antidepressiva, Alfa-2-agonister	Eva Gravdahl
15.15-15.30	Kaffepause	-
15.30-16.00	Smertebehandling ved langvarig ikke-malign smerte	Olav Fredheim
16.00-16.30	Smertebehandling ved postoperativ smerte og prosedyrerelatert smerte	Olav Fredheim
16.30-17.00	Praktisk smertebehandling	Olav Fredheim og Eva Gravdahl

Dag 2 – Tirsdag 1. september 2026 – Nevropalliasjon. Etikk i palliativ medisin

Tidspunkt	Tema	Underviser
09.00-09.15	Refleksjoner fra gårsdagen (plenum)	Olav Fredheim
09.15-10.15	Palliativ behandling ved Parkinsons sykdom og demens	Solveig Torvund, Overlege og ph.d.-kandidat, Palliativ avdeling, Ahus
10.15-10.30	Kaffepause	-
10.30-11.00	ALS – en introduksjon	Morten Horn, Overlege, ph.d., ALS-teamet, Nevrologisk avdeling, Oslo universitetssykehus
11.00-12.30	Palliativ behandling ved ALS og andre nevrologiske tilstander	Morten Horn og Olav Fredheim
12.30-13.30	Lunsj	-
13.30-14.30	Etikk i palliativ behandling – redskaper og tenkemåter i klinisk etikk, del 1	Morten Magelssen, lege, professor og senterleder, Senter for medisinsk etikk, UiO og Olav Fredheim
14.30-14.45	Kaffepause	-
14.45-15.45	Etikk i palliativ behandling – redskaper og tenkemåter i klinisk etikk, del 2	Morten Magelssen og Olav Fredheim
15.45-16.00	Kaffepause	-
16.00-17.00	Etikk i palliativ behandling – redskaper og tenkemåter i klinisk etikk, del 3	Morten Magelssen og Olav Fredheim

Dag 3 – Onsdag 2. september 2026 – Kommunikasjon og ferdighetstrening I

Tidspunkt	Tema	Underviser
09.00-09.15	Velkommen	Torstein Hagen Michelet, Seksjonsleder og overlege, Palliativ avdeling, Ahus
09.15-10.00	Introduksjon til klinisk kommunikasjon	Torstein Hagen Michelet og Siri Steine, dr.med., tidligere seksjonsoverlege, Palliativ avdeling, Ahus

Tidspunkt	Tema	Underviser
10.00-10.45	Ground rules. Læringsmodeller, viktige elementer i kommunikasjonstrening. Teori.	Sigve Andersen, Professor i onkologi og palliativ medisin, UiT og leder, Kompetansetjeneste for lindrende behandling, UNN
10.45-11.00	Kaffepause	-
11.00-11.45	Hvordan gi og få tilbakemelding	Sebastian von Hofacker, faglig leder, Verdighetssenteret og Siri Steine
11.45-12.45	Lunsj	-
12.45-14.15	Smågrupper	Kristian Jansen, Hans Olav Kjøs, Birthe Lie Hauge, Åse Marie Dynna, Frode Jordal, Sigve Andersen, Sebastian von Hofacker, Siri Steine og Torstein Hagen Michelet
14.15-14.30	Kaffepause	-
14.30-16.00	Smågrupper	Kristian Jansen, Hans Olav Kjøs, Birthe Lie Hauge, Åse Marie Dynna, Frode Jordal, Sigve Andersen, Sebastian von Hofacker, Siri Steine og Torstein Hagen Michelet
16.00-16.30	Debrief	Sebastian von Hofacker

Dag 4 – Torsdag 3. september 2026 – Kommunikasjon og ferdighetstrening II

Tidspunkt	Tema	Underviser
09.00-09.15	God morgen!	-
09.15-09.30	Dagens hint	Sebastian von Hofacker
09.30-10.00	Om følelser og hvordan møte dem?	Sigve Andersen
10.00-10.15	Pause	-
10.15-11.45	Smågrupper	Kristian Jansen, Hans Olav Kjøs, Birthe Lie Hauge, Åse Marie Dynna, Frode Jordal, Sigve Andersen, Sebastian von Hofacker, Siri Steine og Torstein Hagen Michelet
11.45-12.45	Lunsj	-

Tidspunkt	Tema	Underviser
12.45-14.30	Smågrupper	Kristian Jansen, Hans Olav Kjøs, Birthe Lie Hauge, Åse Marie Dynna, Frode Jordal, Sigve Andersen, Sebastian von Hofacker, Siri Steine og Torstein Hagen Michelet
14.30-14.45	Pause	-
14.45-15.30	«Men jeg må jo gjøre noe». Håndtering av egne forventninger og følelser	Torstein Hagen Michelet og Siri Steine
15.30-16.00	Debrief	Siri Steine
16.00-16.15	Velkommen til Tromsø – presentasjon av modul 4	Sigve Andersen

Dag 5 – Fredag 4. september 2026 – Avansert smertebehandling II

Tidspunkt	Tema	Underviser
08.30-08.45	Kommentarer og refleksjoner fra etikk og nevropliasjon	Eva Gravdahl
08.45-09.45	Gruppearbeid: Kursdeltakerne presenterer status og utfordringer for kursprosjektet for hverandre	Eva Gravdahl og Olav Fredheim
09.45-10.00	Kaffepause	-
10.00-10.30	Sykepleier-observasjoner som informasjonskilde om smerte	Elin Marie Lerberg, Kreftsykepleier og seksjonsleder, Palliativ avdeling, Ahus
10.30-11.30	Invasiv smertebehandling (intratekal, epidural, perifere nerveblokader, coeliacusblokade)	Olav Fredheim
11.30-12.00	Lunsj	-
12.00-12.45	Smerte hos rusmisbrukere og LAR-pasienter	Olav Fredheim
12.45-13.45	Smertebehandling gjennom det palliative forløpet	Olav Fredheim og Eva Gravdahl
13.45-14.00	Avslutning og evaluering	Olav Fredheim og Eva Gravdahl